

גליון תתקלא • ערש"ק פרשת קרח

• שנת העשרים •

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

רועי ישראל ר'א יעזבו צאן מרעיתם

עומק תשובת משה "בוקר ויודע ה'!"

בדין "שלוחו של אדם כמותו"

"לדרוש" את הנקודה הטובה שביהודי!

אור
החסידות

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

"פרשה זו יפה נדרשת", כלומר, יהודי זה שפגש אומר לו "דרשני" - לדרוש ולמצוא את הנקודה הטובה והיפה שבו

בפירוש רש"י בהתחלת הפרשה [כתוב] "ויקח קרח - פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא": עוד לפני רש"י מתחיל לפרש פשוטו של מקרא, מקדים שינוי פירוש ב"מדרש (רבי תנחומא - מלשון נחמה, שתוכנה - שאפילו בדבר בלתי רצוי מוצאים הענין הטוב שבו)" - דרוש שמגלה התוכן של "פרשה זו" באופן של טוב (אע"פ שע"ד הפשט, בגלוי ובחיצוניות, הרי זה דבר בלתי רצוי וכו'), ולא עוד, אלא ש"יפה נדרשת" - לא רק טוב סתם, אלא גם באופן של יופי, "יפה נדרשת".

...ומכאן למדים הוראה נפלאה בנוגע לעבודה דהרבצת התורה:

כאשר פוגשים יהודי שבגלוי ובחיצוניות נראה במעמד ומצב בלתי רצוי, דוגמת מצבו של קרח בפשטות הכתובים, יכול משהו לחשוב: מה לו וליהודי שמקומו ב"שאלו", רחמנא ליצלן!...

על זה בא המענה בפרשת השבוע - פרשה בתורה ששמה "קרח", שבה מודגשת מעלתו של קרח:

"פרשה זו יפה נדרשת", כלומר, יהודי זה שפגש אומר לו "דרשני" - לדרוש ולמצוא את הנקודה הטובה והיפה שבו ("יפה נדרשת").

יש לדעת ולזכור יפה שכל יהודי, באיזה מעמד ומצב שיהי, אפילו מעמד ומצב ד"קרח לגריעותא" - ה"ה מתייחס ליעקב, ועד שהוא - "בן ישראל" ("אע"פ שחטא ישראל הוא", "ישראל" דייקא, שם המעלה), ובמשלון כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע "כל איש ישראל (כולל גם את אשר בשם ישראל יכונה", היינו את אשר נדמה לו שהשם ישראל (בנוגע לעצמו) אינו אלא כינוי), מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירת וקיום המצוות, לבו תמים עם ה' ותורתו".

...ליתר ביאור:

הפעולה דהרבצת התורה בנוגע ליהודי אשר בשם ישראל יכונה - יכולה להיות ע"י הידיעה שפופו לעשות תשובה, כי לא ידח ממנו נדח;

אבל החידוש דפרשת קרח - ש"קרח" הוא פרשה בתורה - הוא, שהפעולה עם יהודי אשר בשם ישראל יכונה צריכה להיות (לא רק בגלל שיעשה תשובה בעתיד, אלא), בגלל מצבו בהווה, היינו, שגם במצב ההווה רואים את הטוב והיפה שבו ("יפה נדרשת") להיותו "בן ישראל", ש"לבו תמים עם ד' ותורתו".

(תורת כהנים ח"ג עמ' 587 ואילך)

פתיחה

בעזרה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון תקלא) היו"ל לפרשת קורח, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

קונטרס זה יו"ל לקראת השבת שלפני יומא דהיולא רבא, יום ג' תמוז, בו יתמלאו שלושים שנה מאז שעלה רבינו בפערה השמימה (ג' תמוז ה'תשנ"ד). אשר לכן, באים בקונטרס זה כמה ענינים שיש בהם קשר ליומא דהיולא.

מדור תורת חיים הוא על ענין זה שרועי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם, מדור דרכי החסידות הוא על האהבה של חסידים לרבם ושל רבי לחסידיו, ומדור שיחות קודש יש בו ביאור נפלא על פ' קורח, שבו משתקפת אהבת ישראל העצומה של רבינו לכל אחד ואחד מישראל, כנודע דרכו בקודש.

המדור 'מקרא אני דורש' עוסק בכפילות שבשאלות קרח למשה אודות "טלית שכולה תכלת" ו"בית מלא ספרים", ויבוארו סברותיו של קרח על יסוד דברי המהר"ל בספרו גור ארי'.

במדור 'יינה של תורה' מוסבר כיצד דווקא דחית טענות המרגלים היא שהביאה את קרח לטעון את טענותיו על משה רבנו, ומבואר יסוד גדול בעבודת ה' בעניין הכוונה הנחוצה בעת מעשה המצוות הגשמי.

במדור 'חידושי סוגיות' יפלפל בעומק דין שליחות בכל התורה כולה, באם חל דין שליחות על גוי, ויבאר שאם דין שליחות הוא רק במעשה השליח, א"כ בכל מקום ששייך שהשליח יעשה את המעשה במקום המשלח שייך דין שליחות, או שכדי שיחול עליו שם שליח צריך שיהי בדומה למשלח, ואז גם אם ביכלתו לעשות את המעשה, מ"מ אם אינו דומה למשלח אינו חל עליו שם שליח.

בברכת שבתא טבא מכון אור החסידות

ואת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכו"כ, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאיות מי ביין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן הענינים), ומצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דורש

כל הערה כולם קדושים: טלית שכולה תכלת - האם פטורה מציצות?

מדוע הקשה קורח הן מטלית שכולה תכלת, וגם מבית מלא ספרים, הרי בשניהם יש אותה סכרה? / מה החילוק בין תורה למצוות בקשר להבנתו בגדרי ההגיון השכלי? / ביאור דברי רש"י על טענות קורח שרצה להוכיח טענתו נגד אהרן מטלית שכולה תכלת, ורצה להביא סיוע לטענה זו מבית מלא ספרים

ע"פ לקטי שיחות ח"ה עמ' 201 ואילך

ה. פנינים

מדוע מתו מקטירי הקטורת? ע"פ לקטי שיחות ח"ג עמ' 105 ואילך

מלך כשר ודם נפרע מכולם" - גם מאלו שלא חטאו? ע"פ לקטי שיחות ח"ג עמ' 51 ואילך

ו. יינה של תורה

דירה מוארת להשי"ת מדוע התעכב קרח עם מחלוקתו עד אחר תשעה באב? / כיצד משתלשלת טענת קרח ועדתו ממעשה המרגלים? / מדוע כה חשובה הכוונה בקיום המצוות? / ומפני מה המתין משה עד הבוקר בכדי להוכיח שה' בחר באהרן? מהות חטא קרח ועדתו, ונתיבות העבודה הרוחנית בעת קיום המצוות

ע"פ לקטי שיחות ח"ד עמ' 1048 ואילך

ט. פנינים

מתי היא "יפה"? "במדרש רבי תנחומא"! ע"פ ספר השיחות תשס"ח ח"ב עמ' 556 ואילך

יראת שמים הקודמת לחכמה ע"פ תורת כהנים ח"ג עמ' 362 ואילך

י. חידושי סוגיות

בדין "שלוחו של אדם כמותו" יפלפל בפלוגתת הש"ס באיזה דינים בתורה אין שליחות לנכרי / יבאר הסברות בהו"ע ע"פ חקירות יסודיות בדין שלוחו של אדם כמותו

ע"פ לקטי שיחות ח"ג עמ' 118 ואילך

יג. תורת חיים

רועי ישראל לא יעזבו צאן מרעיתם

יד. דרכי החסידות

אהבת הרבי לחסידים, וחסידים לרבם

טז. שיחות קודש

"פרשה זו יפה נדרשת", כלומר, יהודי זה שפגש אומר לו "דרשני" - לדרוש ולמצוא את הנקודה הטובה והיפה שבו

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרומ, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חרישנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, Or Hachasidus - Head Office, 1469 President St. • 6084000 #BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673
לחברות והארות: טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidut@gmail.com

כל העדה כולם קדושים: טלית שכולה תכלת – האם פטורה מציצית?

מדוע הקשה קורח הן מטלית שכולה תכלת, וגם מבית מלא ספרים, הרי בשניהם יש אותה סברא? / מה החילוק בין תורה למצוות בקשר להבנתן בגרמי ההניח השכלי? / ביאור דברי רש"י על טענות קורח שרצה להוכיח טענתו נגד אהרן מטלית שכולה תכלת, ורצה להביא סיוע לטענה זו מבית מלא ספרים

א. בענין מחלוקת קרח איתא במדרש (במדבר רבה פ"ח, ג):

"מה כתיב למעלה מן הענין? יעשו להם ציצית'. קפץ קרח ואמר למשה: טלית שכולה תכלת, מהו שתהא פטורה מן הציצית? אמר לו: חייבת בציצית. אמר לו קרח: טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה, ארבע חוטין פוטרות אותה?!

בית מלא ספרים, מהו שיהא פטור מן המזוזה? אמר לו: חייב במזוזה. אמר לו: כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית? ! אמר לו: דברים אלו לא נצטווית עליהן, ומלבך אתה בודאן".

ומבאר המהר"ל מפראג (גור ארי' על רש"י כאן):

"הי' סבור, שמשא ישיב שטלית שכולה תכלת פטורה; והי' רוצה להשיב – אם כן, אין צריכין אנו לכהן גדול, דכמו שטלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית, הכי נמי כל העדה כולם קדושים, ואין אנו צריכין לכהן גדול".

ועד"ז לענין בית מלא ספרים: "אם הבית מלא ספרים אין צריך למזוזה, הנה כל ישראל מלאים תורה וספרים – אין צריכין למזוזה. כלומר, שהם פטורים מאותו המלמד להם תורה, כי אינם צריכים שום אמצעי, שכולם חכמים ושמעו מפי הגבורה אנכי כו".

והיינו, שבעיני קורח הי' פשוט שמשא ישיב שטלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית, ובית מלא ספרים פטור מן המזוזה; וכונתו היתה, שלאחר ששייב לו משה כך – יאמר לו קורח:

הבטה פנימית מעוררת את עצם הנפש של הנאהב

נראה במוחש, שכאשר ישנו אוהב נאמן, הנה אף כשהוא בריחוק מקום ושטח של כמה אלפים פרסאות מפסיק ביניהם, הנאהב אינו בודד, כיוון שלגבי אהבה אין כל מחיצה וריחוק מקום אינו שייך בה, וכאשר חושבים אודות האוהב נאמן הי' מעניק חיזוק כחות מסוים.

כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים, ע"י מבט של אהבה הוציאו מהבוץ הרוחני והעמידו במעמד ומצב רצוי. דהיינו שלבד זאת שהקרוב ממבט-אהבה זה גרם ל'סור מרע', שיצאו מהבוץ, הנה מבט אהבה קדוש זה העניק כח בעבודה, והראה דרך ב"ועשה טוב".

אצל כ"ק אבותינו הקדושים, מלבד ענין ההתעוררות רחמים על מקושרים, היתה עבודה של הזכרת המקושרים, להזכירם בינו לבין עצמו, ולהתבונן בענין אהבתם והתקשרותם כמים הפנים, שזה מעורר את הכחות הפנימיים של מי שחושבים אודותיו.

רואים אנו במוחש, שכשמביטים על מאן-דהו גם כשאנו רואה, מוכרח הוא להחזיר מבט, היות שהבטה פנימית מעוררת את עצם הנפש. וכמו-כן הוא בכח המחשבה באהבה, שמוכרחת לעורר את עצם הנפש של הנאהב, ונעשית התקשרות רוחנית של האוהב והנאהב, והגם שהם בריחוק מקום גדול, שניהם אינם בודדים, מחזיקים האחד את השני ומועילים לו.

(אג"ק ח"ד ע' תלא)

אהבת החסידים למורם ונשיאם

בחורף תרס"ג בהיותי עם הוד כ"ק אאמור"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בעיר וויען, באחד הלילות זכיתי לשמוע שיחה ארוכה בענין מהו תוכן אהבה חסידית, זה לזה, ואהבת החסידים למורם ונשיאם, ועד כמה יקרה אהבה זכה זו למעלה, ויוקרה למטה.

ויואל לספר לי את אשר שמע מאת כ"ק דודו הרה"ק רחש"ז זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מליאדי: פעם נכנס אל הוד כ"ק אביו אדמור"ר הצמח צדק וימצאהו יושב ולומד סוגיא באבן-העזר בהנוגע לתשובה בשאלת עגונה, ובתוך כך נכנס גם כ"ק אחיו כ"ק דודי הגאון הרה"צ מהרי"צ זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע וכ"ק גיסו כ"ק דודי הגאון החסיד ר' לוי יצחק זצוק"ל זי"ע – שהי' בעל מוח חריף – ויתפלפלו בהסוגיא שעה ארוכה בעמקות גדולה.

אחי הרי"צ – מספר הרחש"ז להוד כ"ק אאמור"ר הרה"ק – התפעל במאד על גודל גאונותו וחריפותו של כ"ק אאמור"ר, ויאמר בתמימותו: עתה נראה כוחם של החסידים המקושרים באמת ומברכים אותך בלב שלם.

בודאי – אמר כ"ק אאמור"ר הצ"צ – אהבת החסידים וברכתם בוקע רקיעים, משה אלי"ס – הי' אחד מהחסידים הבע"ב דוויטעבסק, בינוני בידיעה ובעבודה, רק מקושר גדול – אהבה'דיקער הרחמן אין בענטשן [התוספת של משה אליהו בברכת המזון, באמרו באהבה "הרחמן הוא יברך את אדמור"ר" וכיו"ב] עושה פרי טוב למעלה ובא בפועל טוב למטה.

(אג"ק ח"ד עמ' תכט)

הנודע כדפוס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נפ' ע' כ"ז תשרי התשפ"א
תנצ"ה

לקראת שבת

כשם שטלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית ובית מלא ספרים פטור מן המזוזה, כן עם ישראל "פטורים" ואינם צריכים שיהי' להם כהן גדול ומלמד תורה כו', כי "כל העדה כולם קדושים" בעצמם; ובזה יוכל לחלוק על כהונת אהרן (ונשיאות משה).

אמנם צריך ביאור:

כיון שבשתי השאלות ששאל קורח יש אותה הפכרא - שכיון והדבר עצמו מלא בקדושה אינו צריך בתוספת (של "ציצית" או "מזוזה") - הרי לאחר שראה קורח שמה משיב על שאלתו הראשונה ש"חייבת", ובזה שלף את סברת קורח שדבר המלא בקדושה אינו צריך לתוספת, מדוע המשיך ושאל את שאלתו השני? הרי כבר ראה שמה אינו מפכים עם סברתו הכללית!

במלים פשוטות: לאחר שמה השיב לקרח ש"טלית שכולה תכלת" חייבת בציצית, הי' לקורח להבין מעצמו שלדעת משה גם "בית מלא ספרים" חייב במזוזה - שהרי אותה סברא שווה בשניהם - ותו לא מידי!

ב. אלא עכצ"ל, שבנוגע לבית מלא ספרים הסברא פשוטה יותר מאשר בטלית שכולה תכלת. ולכן, אפילו לאחר שמה השיב "חייבת בציצית", עדיין חשב קרח שבנוגע לבית מלא ספרים יסכים גם משה שפטור ממזוזה.

ויש לבאר בזה:

כאשר פרשה כתובה בתוך הספר, הרי גם אז היא מציאות בפני עצמה בתור פרשה (ואדרבה, בזה תלוי מציאות וכשרות הספר, בזה שיש בו כמה וכמה פרשיות שונות בתוכן זו מזו) - ולכן פשוט הי' לקרח שאין שום תוספת בזה שמפרידים את הפרשה ושמים אותה על הפתח, על קיומה של הפרשה בתוך ספר התורה כולו;

אולם כאשר מדברים על חוט הציצית, יש יותר מקום בהסברה שיש איזה הבדל ויתרון ("אויפטו") בחוט התכלת כפי שהוא בפני עצמו - לגבי התכלת שממנו עשוי' הטלית כולה. ולכן סבר קרח, שגם לאחר שבציצית לא קיבל משה את טענתו לפטור, כיון שיש צורך דוקא בחוט של תכלת כמו שהוא בפני עצמו, הרי בבית מלא ספרים יסכים משה שאין שום תוספת במזוזה ביחס לספר תורה כולו.

ג. ובעומק יותר יש לומר:

ידוע שיש הבדל כללי בין ה"תורה" לבין ה"מצוות": "תורה" עיקרה בשכל, הבנה והשגה - אין האדם נדרש להתבטל כלפי התורה אלא להבינה בשכלו הוא; ואילו "מצוות" עיקרן בקבלת עול מלכות שמים, ואין הבנת והשגת האדם עיקר בהן.

ומעתה:

מההבדלים בין "מזוזה" לבין "ציצית", ש"מזוזה" היא פרשיות מתוך התורה, ואילו "ציצית" היא מצוה (ראה גם גור ארי' שם).

ולכן סבר קורח, כי גם לאחר שבענין "טלית שכולה תכלת" סבר משה שחייבת בציצית, ולא קיבל את טענתו השכיחית של קורח שאין צורך בדבר - הרי זה משום שבענין זה דציצית

**אהבת הרבי לחסידים,
וחסידים לרבים**

אצל כ"ק אבותינו הקדושים, מלבד ענין ההתעוררות רחמים על מקושרים, היתה עבודה של הזכרת המקושרים, להזכירם בינו לבין עצמו, ולהתבונן בענין אהבתם והתקשרותם כמים הפנים, שזה מעורר את הכחות הפנימיים של מי שחושבים אודותיו

לקט מכתבי קודש מכ"ק אדמו"ר מוהר"י צ'מליובאוויטש נ"ע בענין אהבת הרבי לחסידים, והחסידים לרבי

חוט המקשר

אהבה היא רוח החיים בעבודת החסידות. אהבה היא חוט המקשר חסידים אחד עם השני, וחוט המקשר את הרבי עם חסידים וחסידים עם הרבי.

(אגרות-קודש ח"ד עמוד תל)

שפכו לבכם בדמעות שלישי לחנן ולבקש רחמים רבים

מאות מכתבים באגרות הקדש מאת הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים, כתובים לאנ"ש בענינים מענינים שונים, בענינים הפרטים של אנ"ש בדורותיהם, בהמלצות שונות בהנוגע לעזרה מאיש לרעהו במחי' וכלכלה, ע"י מסחר וקנין ביניהם, או משרה ומלאכה, וכן בעניני הטבת היחסים בעניני לימוד בצוותא, אשר בכלם רוח האהבה וטהרה חופף עליהם, להורות לאנ"ש להאיר לפנייהם הדרך ילכו בה המה ובני ביתם ברגש חיבה יתירה, ולהעיר את לבכם של אנ"ש לנטוע הנהגה זו בכל עדה ועדה, לטובתם והצלחתם בגשמיות וברוחניות.

הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים, אשר במשך זמן היותם בעלמא דין הנה בכל עת מצוא ח"ו איזה צער וצרה לאחד מאנ"ש, שפכו לבכם בדמעות שלישי לחנן ולבקש רחמים רבים ממקור הרחמים, להסיר הצער ולהחליץ מהצרה, הם - כ"ק זי"ע - השתוקקו להתבשר מפי המצטער, כי הורווח לו וכי עזרוהו השי"ת, כי יוכלו להודות לד' על טובו וחסדו, ולעורר רחמים רבים כי הוא ית' ירחם וישפיע שפעת חיים וברכה מרובה בכל מילי דמיטב, מנפש ועד בשר, לכללות אנ"ש בתוך כל אחב"י.

(אגרות-קודש ח"ג ע' שכג ואילך)

הזרחת חיים

מכתבי עצת והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

רועי ישראל לא יעזבו צאן מרעיתם

לרגל יום ההילולא דכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל - ג' תמוז

כל תלמידיו והשייכים אליו, וידוע המבואר במד"ר שמות (פ"ב, ב) אשר בזה בחנו ג"כ את משה רבינו שראוי הוא לרועה ונשיא ישראל ע"י שימת לבו ביחוד לגבי נדח...

(אגרת קודש ח"י אגרת איתחלב)

עליית רועה ישראל שלא יעזוב צאן מרעיתו, פועלת תוספת ברכה והצלחה, ובפרט כמה שמבקשים ביום הילולא עצמו

ע"י הרב... נמסר לי על דבר מצב בריאותו בבקשת ברכה. [וזכרתי] בהיותי על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל ביום ההילולא שלו, אשר אז הנשמה עולה מעולם עליון לעולם עליון עוד יותר, ועליית רועה ישראל נאמן אשר לא יעזוב את צאן מרעיתו, פועלת תוספת ברכה והצלחה בירידה מלמעלה למטה ובפרט בהבקשות שמבקשים ביום הילולא עצמו, וכמבואר בכ"מ שהוא כמשל דוגמת שבעת השמחה קשה לבעל השמחה לראות בצערו של אחר ופועל להמתיק הצער להפוך מצרה לצהר ומנגע - ר"ל - לנגע, ולכן שמחתי להודיע אחרי כן מהרב... אשר הוטב מצב בריאותו כתר"ר...

(אגרת קודש ח"י אגרת נער)

רועי ישראל מה כחיים חיותם עומדים ומשמשים, אף לאחר ההסתלקות עומדים ומשמשים ומעוררים רחמים על צאן מרעיתם

...והרי היום יום סגולה, ראש חודש בו היא צייט-הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שמסר עצמו על טובת בני ישראל בכל מקום שהם, טובה בגשם וטובה ברוח, מסירת נפש בפועל. וידועים דברי חכמינו ז"ל, אשר רועי ישראל ומנהיגיהם האמתיים הנה מה כחיים חיותם בעולם הזה עומדים ומשמשים, אף לאחר ההסתלקות שלהם עומדים ומשמשים ומעוררים רחמים על צאן מרעיתם עם ישראל להתברך מה' בשפע ברכה ישועה והצלחה.

(אגרת קודש ח"י אגרת סתריט)

כמו ברועה כפשוטו עיקר תכונתו הוא להתאים העשבים להשה והצאן, כן הוא ממש בהנוגע לרועי ישראל

במענה על מכתבה, מגלגלין זכות ליום ותקופה זכאים אשר נתקבל מכתבה ימים אחדים לפני יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר ההשגחה עליונה זיכתה אותה לנצל כשרונותי' במסודות הנקראים על שמו ומתנהלים ברוח,

ואם בהנוגע לכל אחד מישראל הרי רועי ישראל מעוררים רחמים רבים בכל המצטרך להם, על אחת כמה וכמה בהנוגע לכל אלו הלוקחים חלק ומשתתפים במסודות של רועי ישראל אלו אשר זהו הקורת רוח הכי גדולה שאפשר לגרום להנשמה,

וכמו ברועה כפשוטו ענינו ועיקר תכונתו הוא להתאים העשבים להשה והצאן וכמאמר רז"ל הידוע (שמ"ר ב, ב) שבאופן כזה בחנו את דוד ומשה רבנו רעיא מהימנא, כן הוא ממש בהנוגע לרועי ישראל שעיקר ענינם ותכונתם להתאים הטובה המושפעת על ידי תפלתם לצרכי ולעניני הנזקק לטובה, זאת אומרת בטוב הנראה והנגלה הן בענינים הגשמיים והן בענינים הרוחניים...

(אגרת קודש ח"י אגרת הק)

בחנו את משה רבינו שראוי הוא לרועה ונשיא ישראל ע"י שימת לבו ביחוד לגבי נדח

בנועם קבלתי מכתבו... בצירוף העתקה ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ידוע בזה ובכתבי האריז"ל אשר שלשים יום קודם הסתלקות, כבר מתחילה [ענין ההסתלקות], וא"כ ביום כתיבת המכתב הנ"ל הרי כבר זה בתוך שלשים יום אלו, היינו בהתחלת העלי של לעולמות עליונים אשר במילא זה מעלה ג"כ ביוקר וגודל ערך המכתב.

ונהייתי אשר שם לבו להמוסר השכל שאפשר ללמוד מזה והוא התקרבות כ"ק מו"ח אדמו"ר אל

פחות מתחשבים עם הבנה והשגה, ולכן יש מקום להטיל ציציית בבגד אף שאין בזה תועלת שכלית;

אך כאשר מדובר על "בית מלא ספרים" והפרשיות שבמזווה שהם תורה - הרי כיון שתורה היא חכמה, הבנה והשגה, לכן גם המצוות השייכות לתורה צריכות להיות על פי שכל דוקא, ולכן בענין זה פשוט הי' לו שטענתו השב"ית ("כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזווה פוטרת את הבית?") תקבל גם על דעת משה.

ד. לתוספת ביאור:

לענין טענתו של קרח הי' נוגע לו בעיקר זה ש"טלית שכולה תכלת פטורה מציציית" (לדעתו) - ולכן הוא התחיל בטענה זו (וגם בפירוש רש"י על התורה נזכרת רק טענה זו), כי היא העיקר בדבריו (ובטעם הדבר שדוקא טענה זו היתה העיקר בדבריו - אין כאן המקום להאריך. ועיי' במקורי הדברים בלקוטי שיחות ח"ח עמ' 201 ואילך שם נתבארו הדברים בארוכה).

וזה שהמשיך להביא את זה ש"בית מלא ספרים פטור ממזווה" (לדעתו) - הוא בתור פיוע והוכחה לכך שטלית שכולה תכלת צריכה להיות פטורה מציציית; כלומר: קורח רצה להוכיח ולבסס את סברתו בענין "טלית שכולה תכלת" על ידי הראי' מ"בית מלא ספרים" (וכן משמע ממדרש משלי פי"א, ששם איתא שקורח נתעטף ב"טלית שכולה תכלת", והשתמש בהסברא ד"בית מלא ספרים" להוכיח שגם הטלית פטורה).

ומעתה הרווחנו לבאר את הרמז דאיתא בספרים, על מה שאמרו עדת קורח "משה אמת ותורתו אמת" (כדאיתא בכמה מדהז"ל - הובא ברבינו בחיי פרשתנו טז, לד. ובכ"מ), ש"אמת" הוא ראשי תיבות של שלושת הדברים שרצה קרח לפטור את עצמו מהם: א'הרן מ'זווה ת'כלת.

ולכאורה, הרי הטענה שלו אודות תכלת - קדמה לטענתו אודות מזווה, ומדוע בסדר הראשי תיבות זה הפוך?!

כי, סדר התשובה של עדת קרח הוא כפי סדר החטא - שמתחיל במחשבה:

במחשבתו של קרח, הרי השלב הראשון הי' זה שהוא רצה להדיח מכהונתו את אהרן;

לאחר מכן הוא חיפש כיצד להוכיח זאת, ומצא את ההוכחה הפשוטה מזה שבית מלא ספרים פטור ממזווה;

ועל יסוד סברא פשוטה זו רצה להוסיף ולחדש עוד יותר - שגם טלית שכולה תכלת פטורה מציציית של תכלת.

כלומר: סברתו ב"מזווה" היא היפוד לסברתו לחלוק על ה"תכלת", ונמצא שבמחשבה והגיון חלק תחילה על "מזווה".

וזהו גם שהרמז ד"אהרן" הוא באות הראשונה ד"אמת" - אף שבפועל חלק תחילה על "תכלת" ו"מזווה" - כי במחשבה נחלק תחילה על אהרן ומזה בא לחלוק גם על תכלת ומזווה.

מלך בשר ודם "נפרע מכולם" – גם מאלו שלא חטאו?

א-ל אלקי הרוחות

יודע מחשבות, אין מרחק כמות בשר ודם, מלך בשר ודם שסרהה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא, לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם, אבל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא (טו, כב. רש"י)

צריך ביאור: וכי כך היא שורת הדין, שמלך בשר ודם "נפרע מכולם", גם ממי שלא חטא? והרי אם הוא מושל בצדק ויושר, ודאי גם הוא לא יעניש אנשים רבים רק משום שאינו יודע מי החוטא.

ויש לומר הביאור בזה:

במפרשים (רמב"ן פסוק כא, ראב"ע, ספורנו, פי' מהרז"ו ובמדב"ר כאן) ביארו כוונת משה בדבריו כאן, שאין להעניש את כל החולקים על הכהונה, כי מאחר שקורח הוא שפיתה את כולם להצטרף למחלוקת, ובלעדי הפיתוי שלו לא היו השאר חולקים על משה, נחשב הדבר שקורח לבדו הוא החוטא.

ועפ"ז יש לבאר כוונת רש"י במשל שהביא ממלך בו"ד:

רש"י מדייק בלשונו "מלך בשר ודם שסרהה עליו מקצת מדינה אינו יודע מיהו החוטא", היינו שאף שאלו שסרחו והתנהגו שלא לרצון המלך היו אנשים רבים ("מקצת מדינה"), מ"מ ישנו רק אחד שהוא "החוטא", היינו שהסית את כל האחרים והביאם לידי סרחון זה. אלא שמאחר שאין המלך יודע מיהו חוטא זה, הרי הוא מעניש את כל אלו שסרחו, מכיון שסוף סוף גם הם פעלו נגד רצונו.

אך כל זה רק במלך בו"ד שאינו יודע מחשבות, משא"כ הקב"ה, מכיון ש"לפניך גלויות כל המחשבות" - אין עליו להעניש את כל אלו שסרחו, כי אם את החוטא בלבד - קורח, שפיתה את כולם לחלוק על משה.

מדוע מתו מקטירי הקטורת?

ויחזר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לפי פשטו הקטורת שהם מקריבים לפניך מחזר אל תפן אליהם (טו, טו. רש"י)

צריך ביאור (ראה גם גו"א, הואיל משה, דבק טוב, ועוד): איך סלקא אדעתיה של משה שהקטורת שהקריבו רשעים הללו תקובל לרצון לפני הקב"ה, עד שהי' צריך לבקש ע"ז מזהקב"ה "אל תפן אל מנחתם"?

ויש לומר שתירץ רש"י קושיא זו בדיוק לשונו (לפי הגירסא הנפוצה) "הקטורת שהם מקריבים לפניך מחזר אל תפן אליהם", דלכאורה הי' לו לומר "אל תפן אלי" (אל הקטורת), כהתחלת דבריו "הקטורת שהם מקריבים לפניך", וכלשון הכתוב "אל תפן אל מנחתם". והיינו, שבקשת משה לא היתה שלא יקבל הקב"ה את הקטורת הזרה, שהרי זה פשיטא (כנ"ל), אלא שהקב"ה לא יפנה כלל אל מקריבי הקטורת.

ביאור הדברים:

בתחלה הי' בדעתו של משה שהקטרת הקטורת תהי' רק מעשה בירור, שעל ידה יבורר שאהרן "הוא הקדוש", ולא בתורת עונש להמקטירים על רצונם בכהונה גדולה (שעל זה אמר משה "אף אני רוצה בכך"). אלא שבדרך ממילא ימותו המקטירים, מאחר שהקטירו קטורת זרה, ודינם במיתה ככל זר שהקריב קטורת.

אבל לאחר שראה משה מתוך דבריהם ומעשיהם שערעורם על כהונת אהרן אינו מחמת רצון אמיתי להגיע לדרגת כהונה גדולה, אלא מחמת שרצו לאחוז במחלוקת - התפלל משה שלא זו בלבד שהקטורת שיקטירו לא תתקבל, אלא שהם עצמם ייענשו על חטא המחלוקת (ולא רק על הקטרת אש זרה).

וזהו שדייק רש"י וכתב "אל תפן אליהם", לאנשים המקטירים, שיענשו מחמת מחלוקתם, ולא רק "אל תפן אלי" - אל הקטורת.

השליחות אינו אלא במי שהוא מעצמו כבר "כמותו דהמשלח". כי הנה בדין שליחות יש שני ענינים: (א) קיום השליחות בפועל. (ב) חלות שם שליח. ומעתה, כל שלשת האופנים הנ"ל בגדר השליחות הם רק בנוגע לקיום השליחות בפועל, דכאשר דנים אנו איך מועיל מעשה איש זה (השליח) עבור איש אחר (המשלח) - אזי יתכן לבאר הטעם בזה בג' אופנים, אם משום שחדשה תורה בשליחות שמעשה השליח מועיל כמעשה המשלח, או מטעם שעשייתו זו נחשבת כעשיית המשלח, או יתירה מזה שגוף השליח נחשב כגוף המשלח ובמיאץ מעשהו כמעשה המשלח. אבל הלא קודם לכל גדרים אלו הנוגעים לקיום וחלות הדבר שיעשה ע"י השליחות, צריך להיות חלות שם שליח על אדם זה (ושתחול כאן עצם השליחות), בכח פעולת המינוי. וכדי שיחול עליו שם שליח, צריך להיות שייכות ויחס בין השליח והמשלח, כי אי אפשר להיות שלוחו של המשלח (באיזה אופן שהוא) מבלי שיהיה כבר מעצמו "כמותו דהמשלח", היינו ש"צריך להיות השליח מתייחס בערך מה" (לשון הלוקטי תורה פ' ויקרא) להמשלח כדי שיוכל להיות עליו שם זה שהוא שליח שלו.

ומעתה מבואר שפיר מה שסבר הש"ס למסקנא דאין שליחות לנכרי בכל התורה כולה, כי הנכרי אינו יכול להיות "כמותו דהמשלח" (הישראל). ועיין בשו"ת משאת בנימין סצ"ו (הובא בש"ך חו"מ סרמ"ג סק"ה) ועוד, שכתבו דלכן גוי נעשה שליח לגוי מכיון שהם דומים. ועיי"ע בלקו"ש חלק לג קרח ב, מה שיש לבאר על פי כל הנ"ל סוגיית הש"ס גיטין כט: גבי שליח שעשה שליח ומת הראשון, ולשון אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה פ' ויקרא גבי שליחות לחש"ו.

עצמו הם של המשלח, וגדר "כמותו" הוא אך רק בנוגע לתוצאות המעשה. ובלשון אחר: גדר "כמותו" הוא רק בנוגע להחפצא שבו נעשה העשיה, היינו ש(לא רק גוף השליח אינו "כמותו", אלא) גם עשייתו של השליח אינה דהמשלח, ואין זאת כי אם שעשיית השליח בהחפצא הרי היא (פועלת את אותו הדבר שפועלת) עשיית המשלח.

ומעתה יש לומר, דדעת רב אשי היא כאופן הג' הנ"ל שגם מעשה השליחות אינו מתייחס להמשלח אלא להשליח, וכיון שאין השליח עומד במקום המשלח (אפי' לא שמעשהו יחשב כמעשה המשלח), לכן, די לנו רק בזה שיש כאן בן אדם השייך לעשייה זו דשפיר יכול הוא להיות שליח של זה המבקשו ומקשרו עם פעולה זו, שתוצאות הפעולה יהיו "כמותו" (אבל לא שאדם זה צריך שיהיה גם בו עצמו איזו תכונה המאפשרת לגופו או למעשהו להיות כמותו דהמשלח), וע"ד שמקשרו בחבל ואינו מתנגד לזה, ודי בזה כדי שתהיה תוצאת המעשה כאילו עשאה הוא. ולהכי ס"ל שבכל התורה כולה יש שליחות לנכרי, דאם השליחות היא בענין כזה שגם הנכרי שייך לעשייתו הרי הוא יכול להיות שליח לישראל.

אמנם מסקנת הש"ס היא, ד"הא דרב אשי ברותא היא", היינו ששיטה זו מופרכת מעצם יסודה, כי יש הכרח יסודי במהות דין שליח שהשליח יהיה דומה להמשלח ("מה אתם כו' אף שלוחכם כו'"). היינו, שגם את"ל שענין שליחות הוא כאופן הג' הנ"ל, שהעשייה היא מעשהו של השליח - מ"מ, הסברא מוכרחת מצד דבר מהותי בענין השליחות דדין השליחות לא יתכן בנכרי.

וי"ש לבאר בזה, דהנה, דע"פ כל האופנים שמבארים ענין השליחות, עדיין גדר

הבדור מודפס
לעילוי נשמת
מרת לייליט נאמן בת גרשם
נלבית ערב יום הדיבורים
התשנ"ח
הנצבה

דירה מוארת להשי"ת

מדוע התעכב קרח עם מחלוקתו עד אחר תשעה באב? / כיצד משתלשלת טענת קרח ועדתו ממעשה המרגלים? / מדוע כה חשובה הכוונה בקיום המצוות? / ומפני מה הכותין משה עד הבוקר בכרי להוכיח שה' בחר באהרן? מהות חטא קרח ועדתו, ונחיצות העבודה הרוחנית בעת קיום המצוות

איתא בסדר עולם רבה (פ"ח. הובא ברשב"ם ותוס' ב"ב קיט, א) שמחלוקת קרח ועדתו הייתה לאחר חטא המרגלים, שהלא בתלונת דתן ואבירם נאמר "אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו" (פרשתנו טז, יד), וגזירה זו, שלא יכנסו לארץ וימותו במדבר, באה על ידי חטא המרגלים. והדבר תמוה:

המרגלים חזרו והוציאו דיבת הארץ רעה בתשעה באב, בשנה השנית ליציאת מצרים, ואילו כהונת אהרן שעוררה את מחלוקת קרח, החלה כבר בראש חודש ניסן של אותה שנה, ומדוע המתין קרח עם מחלוקתו מר"ח ניסן ועד לאחר תשעה באב?

מעלת עבודת ה' במדבר וטעות המרגלים

ותחילה יש לבאר את מהות טעות המרגלים, ואת התשובה שהשיב להם משה: המרגלים שמיאנו להכנס לארץ, לא היו אנשים פשוטים, כי אם נשיאי עדה ואנשים נעלים וחשובים. ונתבאר בזה"ק (ראה לקוטי תורה ריש פר' שלח), שבהיותם במדבר היו מנותקים מענייני הגשמיות והיו עובדים את השי"ת בעבודה רוחנית ונעלית. וכאשר עברו בארץ הבינו ששם יהיו עסוקים בחרישה וזריעה ושאר ענייני גשמיות, וכבר לא יוכלו לעבוד את ה' באופן מרום כמו במדבר. ועל כן, העדיפו להישאר במדבר ולא ליכנס לארץ.

ותשובת משה הייתה, שאכן צודקים הם שבארץ יהיו עסוקים יותר בעניינים גשמיים, אך זהו רצון השי"ת, ורק כך ניתן להגשים את הכוונה שלשמה נברא העולם:

תכלית בריאת העולם היא מה ש"נתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז. תניא פל"ו). העולם נברא נחות ושלל, ותאוותו של הקב"ה היא ששם דייקא יעבדו בני ישראל

לקראת שבת

להמשלח - ולכן אין דין שליחות לנכרי (גם) בכל התורה כולה.

ולבאר יותר עומק הדבר, נראה לחדש עוד דפליגי בעצם גדר דין שליחות. ובהקדם חקירת האחרונים הידועה גבי הא דחידש רחמנא לדין שליחות, "שלוחו של אדם כמותו" (כמבואר בארוכה בסוגיין בקידושין ובכ"מ), שיש לבארו בכמה אופנים. וז"ל הגאון ר' יוסף ענגיל ז"ל בספרו לקח טוב כלל א: "נסתפקתי הא דקיי"ל שלוחו של

אדם כמותו מהו הכוונה בזה, אם הכוונה שגופו של שליח נחשב כגוף המשלח, או השליח לאדם אחר נחשב רק שהמעשה אשר הוא עושה בשליחותו עכ"פ מתייחסת למשלח ונחשב שהמשלח עשה המעשה ההוא, או דלמא גם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשליח ונחשב שהשליח עשה המעשה לא המשלח, רק שהתורה גזרה שאף שאדם אחר עשה המעשה לא הוא עם כל זה כיון ששלחו לכך מועלת המעשה של האחר עבורו כאילו עשה הוא. ודו"ק". עיי"ש שהאריך בזה ובהנפק"מ להלכתא, והביא ראיות מכל הש"ס ומדברי ראשונים ואחרונים לכל הצדדים. וביאור חקירתו, האם נאמר שהתורה החילה גדר על עושה המעשה להיות "כמותו" ממש (עיי' תשובת ריב"ש סי' רכח), היינו שגוף השליח הוא כגוף המשלח (ושוב בדרך ממי"א כבר יעלה מזה דמתייחסת עשיית השליח למשלח). או שגדר "כמותו" שהתורה החילה הוא (רק) על המעשה הנעשה ולא על האדם העושה (אלא שבזה גופא מצינו להגדיר בב' אופנים, אם הדבר חל על כח העשיה שיש לשליח או שחל על המעשה שעושה בפועל, ואכ"מ), וזהו חידוש התורה - שעשיית השליח היא כמו עשיית המשלח. או אף פחות מזה, דגם זאת לא חידשה תורה שהשליח או המעשה

לפרש דברי הש"ס בב"מ בלי שום תימה, ללעולם סבר הש"ס שם דהא דר"א ברותא היא הוא משום שבאמת גוף דין שליחות ילפינן מתרומה לכל התורה. ומעתה היה לנו לפרש לפום ריהטא, דטעמו של רב אשי דקא סבר דדין "אין שליחות לנכרי" הוא רק בתרומה ולא בכל התורה כולה הוא מפני דאיהו ס"ל דלא גמרינן שליחות כל התורה כולה מתרומה. והיינו כדעת מסקנת הסוגיא בקידושין לפי פירוש התו"ח הנ"ל.

אמנם, לכאורה דוחק לומר שהפלוגתא בב"מ היא אם גמרינן שליחות כל התורה כולה מתרומה (ועיי"ע בכוס ישועות שם), והרי לפ"ז אין שייך לומר "בדותא" אאידיך מאן דאמר רק משום דלא קיימא ליה הכי, דלשון זה משמע דהיא פברא דחוייה. ויותר נראה דמסקנת הש"ס לא באה לחדש על רב אשי הא דגמרינן מתרומה לכל התורה, אלא אדרבה - להוכיח מזה בפברא דהא דאין שליחות לנכרי הוא בכל התורה, היינו דפשוט לן שגם רב אשי מודה בזה שגוף דין שליחות ילפינן מתרומה לכל התורה, ומזה באים אנו להוכיח בסברא נגד דעתו בענין נכרי. ולהכי יותר מסתבר לפרש החילוק בין רב אשי ומסקנת הש"ס בדבר התלוי בפברא.

והנראה בזה, דרב אשי ס"ל דדין זה "מה אתם בני ברית כו" הוא גזירת הכתוב, כי מצד הסברא היינו אומרים שגם נכרי יכול להיות שליח לישראל, ולכן הסברא נותנת דאין לך בו אלא חידוש, ורק בתרומה אמרינן הכי ולא בכל התורה כולה. משא"כ למסקנת הש"ס, ה"ז דבר שבסברא, שהשליח צריך להיות דומה למשלח - "מה אתם כו" אף שלוחכם כו", והיינו דמ"ש גבי תרומה "גם אתם" הוא רק גילוי מילתא, שגדר השליחות מחייב שהשליח יהיה דומה

המורה מרפס
לעילוי נשמת
הרב שמעון ב"ר מנחם
שמואל דוד הלוי ע"ה
רי"ש שיק
נפטר כ' סדר ה'תשפ"ב

בדין "שלוחו של אדם כמותו"

יפלא בפלוגתת הש"ס באיזה דינים בתורה אין שליחות לנכרי / יבאר הסברות בזה ע"פ חקירות יסודיות בדין שלוחו של אדם כמותו

מתרומה גמרינן לה (בקיודשין. רש"י). ע"כ. ועיין תורת חיים שם ד"זה תימה דברישי פ"ב דקיודשין איתא בהדיא דאדרכא הא דשליחות מהניא בתרומה גמרינן לה משאר מילי", היינו דהתור"ח נקט במסקנת הש"ס קידושין דאחר שהזכירה הגמ' להלן שם דמצינו למילף מקדשים וגירושין בדרך במה מצינו (עד דמסיק לבסוף דילפינן בבנין אב מקדשים לחוד) - שוב דחינן הלימוד שלפנ"ז ולא ילפינן לגוף דין שליחות מתרומה לכל התורה, וזהו שתמה על דברי הש"ס בב"מ דמשמע שגוף שליחות ילפינן מתרומה לכל התורה. ונמצא שיש כאן מחלוקת הסוגיות בזה. ובכוס ישועות תירץ לפרש דגם דברי הגמ' בב"מ דילפינן כל התורה כולה מתרומה היינו (רק) "לענין זה דאין שליחות לנכרי" (וסיים: "וגם ברש"י אפשר לדחוק ולפרש כזה". ועיי"ע טורי אבן חגיגה י:). איברא, דמהרמב"ם (הל' אישות פ"ג הי"ז. הל' תרומות רפ"ד) משמע להדיא דלימוד גוף דין שליחות בכל התורה הוא מקרא דפרשתנו גבי תרומה. וא"כ יש

גרסינן בקידושין מא: על הפסוק דפרשתנו גבי תרומה "כן תרימו גם אתם תרומת ה'", דמהכא ילפינן דאין שליחות לנכרי, "גם אתם, מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית". פירוש, כי מהא דאמר קרא "גם אתם" ילפינן לעיל בסוגיין "לרבות את השליח", וקא פריך עלה בגמ' דלא לכתוב רחמנא דין שליחות בתרומה ונילף לה במה מצינו מקדשים וגירושין, ומשני דמביעי ליה להך דינא דאין שליחות לנכרי, ו"להכי כתב גם לרבוויי שליח משום דבעי לאקושי למשלחו למימר דבעובד כוכבים פסול" (רש"י. ועיי"ע מש"כ בד"ה גס).

והנה בב"מ עא: שקיל וטרי הש"ס בגדרי דין זה דליכא שליחות לנכרי: רב אשי אמר כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי, (ומסיק בגמ') והא דרב אשי ברותא [בדותא] היא מאי שנא תרומה דלא, דכתיב אתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית, שליחות דכל התורה כולה נמי (שיהא שלוחו כמותו. רש"י)

לקראת שבת

עבודתם, יקיימו מצוות בדברים הגשמיים, וינצלום לשם שמים ולעבודתו ית', עד אשר יהי העולם כולו קדוש ומזוכך וראוי להיות "דירה" ומשכן לו ית'.

כוונה זו של "דירה בתחתונים", מוגשמת על ידי קיום מצוות מעשיות דווקא, שהן נעשות בדברים הגשמיים, והופכות אותם ל"דירה לו ית'". כל העניינים הרוחניים של כוונת המצוות, ושאר דרגות רוחניות נשגבות הן חשובים ונחוצים, אך עיקר הכוונה והתכלית בכריאת העולם היא בקיום המצוות במעשה בפועל דווקא.

וממילא מובן, שאת תכלית הכריאה אי אפשר הי' להשלים במדבר, מכיוון ששם לא הייתה עיקר עבודתם במצוות מעשיות, וה"דירה בתחתונים" נפעלת על ידי עבודת בני ישראל בארץ ישראל דייקא, כאשר מקיימים מצוות מעשיות בגשמיות, ומחדירים את הקדושה בגשמיות העולם.

האם משה רבנו נעלה מכולם גם במצוות מעשיות?

על פי מה שנתבאר למעלה, יובן כיצד לטענת קרח על משה ואהרן לא הי' מקום, עד לאחר חטא המרגלים:

קרח הכיר היטב במעלותיו של משה רבנו, הוא ידע את סדר מסירת התורה מפי הקב"ה, שמשה מקבל ישר מהקב"ה, והוא מוסר לאהרן, ואהרן לבניו, ובני אהרן לזקנים, ורק אחר כך נמסרת התורה לכלל ישראל (ערוכין נד, ב). מובן, שסדר זה אינו רק בזמן אלא גם במעלה, ולימוד התורה של משה הי' באין ערוך גבוה יותר ללימוד התורה של שאר בני ישראל. וממילא, קרח הכיר את מקומו של משה רבנו שהוא נעלה על כולם, ולא התעורר לחלוק על כך.

כמו כן, בנוגע לכוונת המצוות הרוחנית, הרי ברור שיש חילוק בין יהודי לרעהו, ובוודאי שכוונת המצוות של משה רבנו הייתה באופן נעלה ונשגב ביותר.

אמנם, בנוגע לקיום המצוות במעשה בפועל, אין שום חילוק בין יהודי לרעהו. נטילת הלולב והנחת התפילין של משה רבנו שוות ממש לנטילת לולב והנחת תפילין של פשוט שבישראל.

וממילא, לאחר חטא המרגלים, כאשר משה הבהיר שעיקר העבודה אינה במדבר אלא בארץ, וכוונת הכריאה אינה העבודה הרוחנית גרידא, אלא בעיקר בעשיית המצוות בגשמיות, התעורר קרח וטען: הלא כל ההפרש בין משה לכל ישראל אינו בעניינים עיקריים, כוונת המצוות ולימוד התורה הרי הם טפלים לעיקר רצון השי"ת שהוא קיום המצוות בגשמיות.

ומכיוון שבעניין העיקרי, בקיום המצוות בפועל בגשמיות, כולם שווים, והנחת התפילין הגשמית של משה רבנו אינה נעלית יותר מהנחת תפילין של אדם פשוט, ובעניין זה "כולם קדושים" באותה מידה, אם כן, "מדוע תתנשאו על קהל ה'?"

השי"ת חפץ בדירה מוארת

על טענת קרח השיב משה: "בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו" (פרשתנו טז, ה):

שני פרטים יש במהותה של "דירה": א. האדם נמצא בה בקביעות. ב. הוא חי שם כפי שהוא ללא מסכים וצמצומים. הוא אינו נדרש להתאים את הנהגתו לאנשים אחרים, אלא חי את חייו ומתנהג כרצונו וכפי שהוא באמת.

מתי היא "יפה"? "במדרש רבי תנחומא!"

ויקה קרח
פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא
(פז, א. רש"י)

יש לבאר דברי רש"י אלו על דרך הרמז:

מבואר בספרי חסידות (לקו"ת פרשתנו נד, ב ואילך. ובכ"מ). ד"שורש הענין במחלוקת קורח כו', לעתיד יהיו הלויים כהנים כו', ולכן רצה קרח לעשות גם עכשיו כו'. אך באמת שגה ברואה, כי הנהגה זו אי אפשר להיות כי אם אחר שלימות הברורים [בימות המשיח] כו', משא"כ עכשיו".

ועפ"ז יש לבאר את הרמז בלשון רש"י "פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא":

בזמן הזה - הרי "פרשה זו" אינה "יפה", היינו שאין מקום להנהגה זו שהלויים יהיו כהנים, וזהו חטא קורח המבואר בפרשתנו; אבל ב"מדרש רבי תנחומא" - בזמן הנחמה והגאולה - תהי' זו פרשה יפה ושלימה בתכלית השלימות, כי אז באמת תהי' ההנהגה באופן זה, שהלויים יהיו כהנים.

יראת שמים הקודמת לחכמה

ויקה קרח נ' ואון בן פלת בני ראובן
אמר רב, און בן פלת אשתו הצילה. אמרה לי' מאי נפקא לך מינה, אי מר רבה אנת תלמידא, ואי מר רבה אנת תלמידא כו'. איתתי דקרח אמרה לי', חזי מאי קעביד משה כו', ועוד דקאמר לכו עבדיתו תכלתא, אי ס"ד תכלתא חשיבא מצוה, אפיק גלימי דתכלתא וכסינהו לכמלהו כתיבתך, היינו דכתיב חכמות נשים בנתה ביתה, זו אשתו של און בן פלת, ואולת בידה תהרפנה, זו אשתו של קרח.
(פז, א. סנהדרין קט, ב. בוא"ך)

לכאורה הדבר מפליא: אשתו של און בן פלת באה בטענה פשוטה וגשמית של עניני כבוד, ובזה הצילה את בעלה מעדת קרח ושינתה את כל חייו לטובה; ואילו אשתו של קרח באה כביכול בטענה מחוכמת של דברי תורה, ובזה טרדה את בעלה מן העולם.

ויש ללמוד מכאן הוראה בעבודת ה':

עלול אדם לחשוב: אני עצמי לא למדתי תורה כל צרכי, ואיך אוכל להשפיע לטובה על אחרים? על זה באה ההוראה מאשתו של און בן פלת, שכאשר ישנה יראת שמים הקודמת לחכמה, "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא, א) - אזי גם טענה פשוטה יכולה להשפיע ולהציל את חייו הרוחניים של אדם מישראל.

ולאידך גיסא, עלול אדם לחשוב שמאחר שהוא למדן ובקי בחכמת התורה, יכול הוא לסמוך על השכל האנושי, ואין לו צורך כ"כ ביראת שמים פשוטה. על זה באה ההוראה מאשתו של קרח, שהיתה אשה מלומדת, עד כדי כך שחידשה טענה וסברה שהתקבלה על דעתו של קרח, ועם זאת, מכיון שחסרה לה יראת שמים הקודמת לחכמה - השפיעה טענה וסברה זו לרעה על כל סביבתה.

וכמו כן הוא בנוגע לדירת השי"ת בעולם הגשמי, שנוסף לכך שהקב"ה חפץ להיות נמצא בכל עצמותו בעולם הגשמי, על ידי קיום המצוות, הרי הוא רוצה גם שיוכל להתגלות בעולם, ללא שום מסכים ומסתירים, כדרך שהאדם דר בדירתו. רצון הקב"ה הוא שהעולם יהי' לו לדירה שמוארת באורו ית'.

והנה, כדי להשלים חפץ זה של הקב"ה, שלא רק שהקב"ה ישכון בעולם הזה, אלא שאורו ית' יתגלה בעולם ויהי' גלוי לכל, אין די בקיום המצוות גרידא, אלא יש לקיימן מתוך כוונה ועבודה רוחנית מתאימה, והעבודה הרוחנית היא זו שגורמת את גילוי אורו ית' בעולם.

כי, בשעה שחסרה הכוונה הנכונה בעת קיום המצוות, הרי לא זו בלבד שיוכל להיות שהמצוות לא יגלו את אורו ית' בעולם, אלא להיפך, שמצוות אלו יכולות להגביר את החושך הרוחני. וכנראה במוחש, שלפעמים אדם מקיים מצוות והמצוות מוסיפות לו גאוה, וכך, תחת להתקרב להשי"ת על ידי המצוות, הוא מתרחק ומתנתק ממנו ית'.

אמנם גם רשע גמור מחויב בלימוד התורה וקיום מצוותי, כי עדיין נחשבות הן למצוות והן משכינות את השי"ת בעולם, אך אין זה נעשה באופן גלוי, והעולם נותר חשוך. ורק כאשר עושה תשובה כראוי, אזי מתחילות המצוות להוסיף אור וקדושה בעולם.

ומשל למה הדבר דומה: לאבנים טובות ומרגליות, שמטבען המה זוהרות ומאירות, אך הן נתונות בבויך וברפש, ושם הן אינן מאירות. ואמנם גם בתוך הרפש נותרו הן אבנים טובות, ויש בהן התכונות של האור, אך בפועל אינן יכולות להאיר את סביבתן. וכך גם יכול להיות בנוגע לקיום המצוות, שאף שהן מצוות קדושות ומחוייבים בקיומן, והן אכן משכינות את הקב"ה בעולם, אך הן אינן גורמות לגילוי אורו ית' בעולם, ואינן מגשימות בשלימות את הכוונה של "דירה בתחתונים".

פעולת המצוות – "יודע ה'"

ומעתה יובן עומק תשובת משה לקרח "בוקר ויודע ה'":

אכן קיום המצוות במעשה בפועל הוא העיקר ובו שווים כל ישראל, אך קיום המצוות צריך להיעשות באופן של "בוקר" - מצוות המאירות בעולם את אור הקדושה ומגלות בו את הקב"ה. מצוות כאלה פועלות בעולם שיהי' "יודע ה'" - שתהי' ידיעת ה' וגילוי אלוקותו ית' בעולם, בבחינת "דירה מוארת" לשכינתו ית'.

ומכיוון שעיקר גדול בתכלית הבריאה הוא שהעולם יהי' דירה מוארת לו ית', אין עוד מקום לטענת קרח. כי אמנם במעשה המצוות שווים כל ישראל, אך המעשה לבדו אינו עבודה שלמה, ולשם הגשמת כוונת הבריאה מוכרחים את העבודה הרוחנית.

ומכיוון שבעבודה הרוחנית משה רבנו נעלה באין ערוך משאר העם, הרי מובן שאין עוד מקום לטענת "מדוע תתנשאו על קהל ה'", כיוון שמשה אכן מנושא ומרומם גם בנוגע לעיקר העבודה - "לעשות לו ית' דירה בתחתונים".